

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Художньо-графічний факультет
*Кафедра теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки*

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

*м. Одеса
16-17 березня 2022 року*

УДК 745/749:37(477)(062.552)
Д28

У виданні представлено тези II Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася 16–17 березня 2022 року в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з ініціативи кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. Конференція зби́рала воедино досвід митців-просвітників, викладачів мистецьких освітніх закладів різних рівнів, діячів культури і мистецтв задля налагодження діалогу країн і регіонів, популяризації мистецьких традицій, виявлення ролі декоративно-прикладного мистецтва в розвитку сучасної художньої освіти.

Координатор проєкту

О. В. Ткачук

Упорядники:

кандидат педагогічних наук, доцент *О. В. Ткачук*,
старший викладач *Т. С. Штикало*

Відповідальні секретарі:

О. В. Ткачук, Т. С. Штикало

Друкується за рішенням вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(*протокол № 2 від 29 вересня 2022 р.*)

ISBN 978–966–927–868–5

© ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», 2022

джі глядачам. Саме у такі часи особливо важливими стають духовні цінності національної культури, твори мистецтва, що несуть позитивний зміст, зберігають тепло душі і рук майстрів, підносять дух.

Орос Іван Васильович

*старший викладач кафедри теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
zelenaodessa@gmail.com*

КРЕАТИВНІ ЗАСАДИ ДИСЦИПЛІНИ «СТАНКОВА ГРАФІКА»: ТРАДИЦІЯ ТА НОВАЦІЯ

Ключові слова: графіка, станкова графіка, естамп, креативність, творчий результат.

У комплексі сучасних запитів до вищої школи завжди актуальні ті концептуальні засади, які закладають основи спеціальної художньо-графічного майстерності. В оволодінні цією майстерністю художня і станкова-друкована графіка (естамп) займають особливе місце. Незважаючи на те, що художньо-професійна підготовка включає основи теорії та методики навчання станковій графіці, а самі заняття передбачають формування та розвиток у студентів цілого ряду творчих якостей, серед яких можливо виокремити особливу «культуру творчості» — в більш образно-умовних пластичних формах створювати композицію як цілісний художній образ, сучасна практика демонструє необхідність комплексних доповнень до цієї навчальної дисципліни, і це багатоаспектна проблема, яка походить ще від традиційного уявлення про графічне мистецтво в цілому.

В сьогоденні навчання основам станкової графіки у просторі цілеспрямованого, самостійного формування творчо-культурних орієнтацій і установок особистості, розвитку здібностей, інтересів і потреб в її художньо-естетичних переживаннях і індивідуально-творчих рефлексіях, розкриття її духовного потенціалу, повинно набувати творчої, образно-конструктивної спрямованості та ціленаправленості. Одним із етапів вирішення проблем навчання станковій графіці є те, що процес має спиратися на сучасного рівня кон-

цептуальну науково-методичну основу. Так виокремлюється, що для студентів: у теорії це — глибоке знання своєї справи, на практиці — це здатність вільно оперувати цими знаннями, вміти в ході навчання створювати творчо-результативну атмосферу, дотримуватися професійної послідовності у реалізації поставлених навчальних та творчо-особистісних завдань.

Художня станкова графіка — друкована графіка, зокрема естамп, є тим видом мистецтва, яке потенційно наймасовіше серед усіх видів, а підготовка студентів на базі виконання естампу є невід'ємною частиною навчального процесу. При цьому систематичні заняття різними видами і підвидами станкової друкованої графіки, оволодіння технікою і технологією мистецтва естампу активно впливають на процес формування професійно-естетичного смаку. В майстерні графіки студенти художньо-графічних факультетів педагогічних вузів отримують теоретичні знання та практичні навички в роботі над створенням графічної композиції, знайомляться з традиціями і прийомами художньої та друкованої графіки (ліногравюра, ксілогравюра, гравюра суха голка, офорт — травлений штрих, монотипія, літографія тощо). Практична робота на заняттях з предмету «графічна композиція» є основоположною, оскільки розкриває їх творчі здібності в області графічної композиції, активізує образно-творче мислення.

Виходячи із нашого досвіду, можливо повернути увагу до такого. «Естамп» є спеціалізованою дисципліною, яка дає загальні відомості про різні його види, різні техніки друку, кожна з яких відкриває ті чи інші можливості. Естамп має свої особливі художні засоби, пов'язані зі станковим і декоративно-прикладним мистецтвом. Дисципліна містить курс лекційних і практичних занять, спрямованих на адаптацію мислення студента до виконання гравюр, нерукотворних фактур, розвиває у студента тонке відчуття властивостей графічних матеріалів. Можливо виокремити загальне, а саме: естамп — є самостійною дисципліною в художній освіті. Але особливе значення цього навчального предмету в системі визначається тим, що малюнок тут є фундаментом, основою образотворчого процесу, художньої творчості; в умовах специфіки художніх спеціальностей курс графіки — естампу вимагає певної корекції і, перш за все, обов'язкового використання елементів творчого композиційного мислення в процесі зображення. Зміст курсів має відображати більш широкі нові завдання у порівнянні з традиційним навчанням художнім спеціальностям у вищих навчальних закладах.

Привернути увагу важливо до потенційно творчих особливостей поняття «естамп». Естамп є однією з галузей графіки і естампом є графічний твір, відтиснений з якою-небудь друкарської форми, обробленої тим або іншим способом друку: у верстаті або вручну, і який при цьому має самостійне значення. Ліногравюра, ксилографія, офорт, літографія — об'єднані в загальному понятті «естамп». В цілому у сучасному розумінні під терміном «естамп» мається на увазі, що він має самостійне значення як графічний лист. Естамп хоча і є різновидом гравюри разом з літографією і офортом, але самі поняття «гравюра» і «естамп» не ідентичні: естамп може бути виконаний як у гравюрі, так і в іншій техніці, а гравюра, у свою чергу, може і не бути естампом. Так гравюри для книг вже не є естампами, оскільки вони не мають самостійного значення. Важливо виокремити, що техніка естампу, техніка монотипії у просторі естампу надають унікальні можливості художнього експерименту та вираження світогляду художника безпосередньо у процесі роботи, і переконатися у цьому можливо на власному досвіді. При цьому характерно, що хоча монотипія дозволяє одночасно бути графіком, живописцем та друкарем — і усе це у межах одного процесу, однієї техніки, ще і до цього часу ця техніка залишається не до кінця пізною, хоча її освоєння створює можливість втілення найсміливіших задумів та створення творчих робіт, найбільш повно відображаючи індивідуальність художника як творчої особистості.

В цілому можливо визначити основні принципи занять з естампу: спеціально направлене художнє освоєння об'єктів, що мають особливе значення або найбільше поширення в сфері професійної діяльності фахівця; розвиток навичок абстрагування конкретно-предметних образотворчих форм, вільного володіння абстрагованим методом зображення за поданням і перенесенням конкретно-предметного зображення в абстраговане; розвиток навичок узагальнення тональних градацій, перенесення тонально-об'ємного зображення в силуетне або лінійно-площинне; оволодіння спеціальними композиційними прийомами характеру з використанням кольору, орнаменту; освоєння максимально широкого діапазону технічних засобів, матеріалів і прийомів роботи в плані творчого пошуку їх спеціальних і декоративних можливостей.

На основі викладеного можливо зробити певні узагальнення та висновки: успішне здійснення художньої освіти студентів художньо-графічних факультетів педагогічних вузів можливо за умови всебічного розширення змісту навчально-творчої та виховної ро-

боти на основі використання традицій класичного мистецтва художньої та друкованої графіки. Естамп при поєднанні з заняттями з інших спеціальних видів образотворчого мистецтва (живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, література, музика) володіє великими потенційними можливостями в систематичному розвитку творчо-креативних здібностей. В поєднанні зі специфікою традиційних художніх дисциплін теоретико-методологічні засади дисципліни «Естамп», її структура і зміст вимагають певної корекції до сучасних запитів як новації і, перш за все, для створення умов обов'язкового використання студентами на практиці їх творчого, композиційно-образного мислення в процесі пошуку та втілення сюжету в практиці.

Петрук Роман Ігорович

*заслужений діяч мистецтв України,
доцент, завідувач кафедри монументально-декоративного
і сакрального мистецтва Київської державної академії декоративно-
прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Войчука,
член Національної спілки художників України
artromanpetruk@gmail.com*

ЧАШІ І ТАРЕЛІ АДИ РИБАЧУК ТА ВОЛОДИМИРА МЕЛЬНІЧЕНКА

Ключові слова: АРВМ, Ада Рибачук, Володимир Мельніченко, декоративно-прикладне мистецтво, чаші, тарелі, керамічні твори.

Ада Рибачук (1931–2010) та Володимир Мельніченко (нар. 1932) — творчий тандем унікальних українських митців, які працювали в різних видах і жанрах образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Також відомі як «АРВМ» — так вони підписували свої, виконані в парі, твори. Живописці за фахом, а за творчим покликанням — графіки, скульптори, архітектори, кінематографісти, поети, керамісти, універсальні майстри монументально-декоративного мистецтва.

Мистці — випускники 1957 року факультету живопису Київського державного художнього інституту (КДХІ нині НАОМА — Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), що